RAADSVOORSTEL GEMEENTE SOEST

Gemeente Soest

Portefeuillehouder:
Karin Scholten
Aukje Treep-van Hoeckel
Liesa van Aalst-Veldman
Osman Suna

Zaaknummer:
696823

Onderwerp:
Ruimtelijk Afwegingskader voor Omgevingsprogramma's fysieke leefomgeving

Openbaar
Is geheimhouding aan de orde?
Nee

Voorgesteld raadsbesluit
1. Het Ruimtelijk Afwegingskader ‘van omgevingsvisie naar omgevingsprogramma’s’ vast te stellen.

Samenvatting

Met uw raad is in april 2023 afgesproken dat wij een afwegingskader voor de omgevingsprogramma’s ter vaststelling aan u voorleggen. Het afwegingskader is een systematiek om de integrale afweging en keuzes te kunnen maken in onze programma's. Dit met het oog op de gestelde doelen en ambities uit onze omgevingsvisie. Er is vanuit de verschillende programma’s/thema’s meer vraag naar ruimte dan er beschikbaar is.
Het afwegingskader bestaat uit drie onderdelen:

- een waardenkader met de drie kernwaarden (groen, dorps en vitaal) van de gemeente Soest, de vastgestelde doelen per thema en de daarbij behorende indicatoren;
- drie waardenkaarten met per kernwaarde de vastgestelde waarden op de verschillende thema’s, die landen op de kaart;
- een leidraad met daarin de systematiek voor het afwegen van belangen op strategisch niveau in het fysiek domein.

Op 25 april 2024 is het ruimtelijk afwegingskader in een beeldvormende vergadering aan u gepresenteerd en toegelicht.
Het college heeft vervolgens op 7 mei jl. ingestemd met het voorstel om het ruimtelijk afwegingskader ter besluitvorming aan u voor te leggen. Op 23 mei komen we weer terug bij uw raad voor het vervolg van de besluitvormingsprocedure.

Na vaststelling heeft het college een instrument in handen om integraal beleidsafwegingen te maken bij het uitwerken van de omgevingsprogramma's. Daarbij gaat het om beleidsafwegingen met een significant ruimtelijk effect. Bedoeling is dat de omgevingsprogramma’s voor de zomervakantie als ontwerp worden voorgelegd aan het college. Daarna gaan de ontwerpprogramma’s ter inzage (6 weken). Vaststelling van de definitieve programma’s door het college vindt naar verwachting in oktober plaats.

Aanleiding

Op 20 april 2023 vond de raadsbehandeling van de startnotities voor de omgevingsprogramma’s plaats, waarin u het Plan van Aanpak voor de omgevingsprogramma’s heeft vastgesteld. In die raadsvergadering heeft u tevens aangegeven dat u, als tussenstap richting de omgevingsprogramma's, eerst een afwegingskader wilt vaststellen. Het afwegingskader moet een brug slaan tussen de doelen en ambities uit de Omgevingsvisie Soest en Soesterberg en de nadere uitwerking in de omgevingsprogramma's, zodat op een transparante en herleidbare wijze duidelijk is hoe een integrale afweging gemaakt wordt tussen verschillende beleidsvraagstukken met een ruimteclaim.
Onderdeel van het afwegingskader vormen tevens de uitkomsten uit het participatietraject rond de omgevingsprogramma's (en eerder rond de Omgevingsvisie), zodat dit ook een onderdeel vormt in die integrale afweging.

Beoogd resultaat

Vaststelling van een ruimtelijk afwegingskader door uw raad, zodat op een uniforme, transparante en zorgvuldige wijze integraal de belangen en ruimtevragers in het fysieke domein tegen elkaar afgewogen kunnen worden.

Argumenten

1.1. De kernwaarden van Soest staan centraal in het waardenkader en zijn onderdeel van de identiteit van Soest
De kernwaarden van Soest - groen, dorps en vitaal - staan centraal in het waardenkader. In de omgevingsvisie zijn de kernwaarden dorps en groen geduid en in het coalitieakkoord worden groen en dorps gekoppeld aan een vitaal Soest, waarin het goed wonen, werken, leven en recreëren is. In het ontwikkelbeeld ‘Regio Amersfoort Centraal!’ is aangegeven dat Soest bouwt om vitaal te blijven. Ook vanuit de visie Sociaal domein zijn de doelen gericht op vitaliteit. Daarmee is vitaal ook een kernwaarde voor Soest.

1.2. De waardenkaarten voor dorps, groen en vitaal zijn bepaald op grond van eerder toegekende waarden
De voorliggende waardenkaarten geven duiding aan de kernwaarden van Soest: dorps, groen en vitaal. Het zijn waarden die nu bekend zijn. Nieuwe waarden (waarden die nog bepaald en toegekend moeten worden) hebben nog geen plek op deze kaarten. Zo worden voor het programma Groen en Landschap momenteel natuurwaarden (en potentiële natuurwaarden) in kaart gebracht en opgenomen in het programma. Bij wijziging of toevoeging van waarden worden de waardenkaarten hierop aangepast. Als nieuwe waarden vragen om een aanpassing van doelen of ambities in de omgevingsvisie, dan komen we bij uw raad terug.

1.3. De omgevingsvisie met de daarin opgenomen doelen is leidend in het afwegingskader
De doelen in het waardenkader komen uit de Omgevingsvisie Soest en Soesterberg (vastgesteld 21 december 2021). De doelen in de omgevingsvisie zijn vaak globaal geformuleerd.

1.4. Ook relevante doelen uit recent vastgesteld beleid van onszelf of andere overheden zijn opgenomen in het waardenkader
Doelen met ruimtelijke impact uit onder meer de Visie Sociaal Domein hebben ook een plek gekregen in het waardenkader. Dit geldt tevens voor de doelen uit relevante kaders van andere overheden.

1.5. De leidraad is een inzichtelijke systematiek (een stappenplan) om tot een integrale afweging van belangen met een ruimtelijke impact te komen, met behulp van het waardenkader en de waardenkaarten
Aan de hand van de leidraad wegen we, in lijn met de Omgevingswet, integraal alle aspecten die van invloed zijn op het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. In de leidraad zijn vragen geformuleerd die ons leiden door het waardenkader en de waardenkaarten. Het is een systematiek waarbij we ’voor een strategisch vraagstuk altijd op een uniforme wijze en in samenhang naar de verschillende thema’s in het fysieke domein en thema’s uit het sociale domein die het fysieke domein raken o.a. waarden, effecten en koppelkansen in beeld brengen.

1.6. Het afwegingskader helpt om strategische vraagstukken te wegen en geeft daarmee inhoud aan de omgevingsprogramma’s
Het afwegingskader (bestaande uit het waardenkader, de waardenkaarten en de leidraad) gebruiken we om strategische vraagstukken te wegen, voordat we een omgevingsprogramma maken. Het geeft daarmee een onderbouwing voor de vertaling van deze vraagstukken in de nadere beleidsuitwerking en maatregelen binnen de omgevingsprogramma’s, als antwoord op die vraagstukken. Ook kunnen mogelijke koppelkansen inzichtelijk worden gemaakt evenals randvoorwaardelijkheden. Het afwegingskader passen we toe voordat de programma’s door het college worden vastgesteld.

1.7. Monitoren van de doelen uit de Omgevingsvisie aan de hand van indicatoren
Om te monitoren of de door uw raad gestelde doelen behaald worden, is het belangrijk te werken met indicatoren. Een indicator is een graadmeter die iets zegt over het te behalen doel. Want hoe weet je wanneer je een doel hebt bereikt? Let wel, een indicator (of een set aan indicatoren) geeft slechts een deel van de werkelijkheid (in cijfers) weer. Wijkt een indicator af van een afgesproken norm dan is bijsturing mogelijk. Het is dus belangrijk om goede indicatoren te kiezen en geen afgeleide indicatoren te gebruiken. Voor bijna alle doelen die opgenomen zijn in het waardenkader, zijn indicatoren bepaald. Deels zijn het indicatoren die wij al gebruiken, deels zijn ze nieuw.
De indicatoren en de monitoring hierop worden onderdeel van de P&C cyclus.

Kanttekeningen

1.1. De leidraad levert niet vanzelfsprekend een klip en klaar ja-nee antwoord op.
Gelet op de vaak complexe ruimtelijke vraagstukken, zal het afwegingskader niet leiden tot een simpele ja of nee. Juist door de effecten op alle thema's en doelen in beeld te brengen, worden tegengestelde belangen duidelijk en kan beargumenteerd geadviseerd worden waarom een bepaalde oplossingsrichting de voorkeur heeft.

1.2. Wettelijke (locatie-specifieke) eisen zijn geen onderdeel van het afwegingskader.
Bij het afwegingskader worden wettelijke eisen, zoals milieueisen of eisen ten aanzien van flora en fauna, niet meegenomen bij de strategische afweging. Dit zijn eisen die pas aan de orde komen bij een concretisering voor een specifieke locatie in bijvoorbeeld een ontwikkeling.

1.3. Het afwegingskader is een dynamisch instrument
Strategische doelen kunnen in de loop van de tijd veranderen. Nieuwe inzichten en/of nieuwe ontwikkelingen kunnen aanleiding geven om doelen bij te stellen, aan te vullen of zelfs te laten vervallen. Als het een aanpassing van de strategische doelen betreft dan zal uw raad aan zet zijn om hier een besluit over te nemen (bv. herziening Omgevingsvisie).
Daarnaast kan het zijn dat de waardenkaarten aanpassing behoeven op het moment dat er, zoals aangegeven in argument 1.2, nieuwe waarden bekend zijn.

Kosten, baten, dekking

Kosten
Vaststelling van het afwegingskader leidt niet tot kosten.
Wel zullen de door het college vast te stellen omgevingsprogramma's kosten met zich meebrengen. Deze kosten worden inzichtelijk gemaakt bij de omgevingsprogramma's.

Baten
Niet van toepassing.

Dekking

Niet van toepassing.

Aanpak

Na vaststelling van het afwegingskader worden strategische vraagstukken gewogen aan de hand van de leidraad. De adviezen/conclusies leiden tot beleidskeuzes en/of maatregelen die opgenomen worden in de omgevingsprogramma‘s.

Communicatie

Het afwegingskader is bedoeld voor intern gebruik bij het tot stand komen van de omgevingsprogramma's.

(Uitkomsten) advies en inspraak

De adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) en de commissie Milieu en Ruimte hebben in een eerder stadium al advies uitgebracht over startnotities voor de omgevingsprogramma’s. Zij hebben geen adviesrol bij de totstandkoming van het Afwegingskader. Beide commissies wordt wel om een reactie op de omgevingsprogramma’s gevraagd, voordat deze ter vaststelling aan het college worden voorgelegd.

Rondom de omgevingsvisie en na de startnotities van de omgevingsprogramma’s vond participatie plaats met o.a. inwoners en stakeholders. De uitkomsten hiervan zijn onderdeel van het afwegingskader en dus van de integrale weging.

Wettelijke grondslag en/of kader:

De Omgevingswet biedt gemeenten in haar beleidscyclus de inzet van vier kerninstrumenten: omgevingsvisie, programma, omgevingsplan en omgevingsvergunning. In 2021 heeft uw raad de Omgevingsvisie voor Soest 'Stap voor stap ver komen' vastgesteld. Daarmee heeft u de ambities, doelen en uitdagingen van de gemeente voor de komende jaren tot 2040 vastgesteld. Het college werkt in de omgevingsprogramma's uit hoe we de opgaven en doelstellingen vanuit de visie willen invullen en bereiken. De uitwerking van de hoe-vraag is een bevoegdheid van het college.
U heeft als raad besloten om twee besluitvormingsmomenten toe te voegen. In 2021 besloot u tot het voorleggen aan uw raad van startnotities. In 2023 besloot u om als raad een afwegingskader te willen vaststellen, dat het college houvast geeft om integrale keuzes te maken die aansluiten bij de door u meegegeven kaders.
Het afwegingskader is te beschouwen als een systematiek om tot goed onderbouwde keuzes te komen. Het slaat een brug tussen de doelen en ambities uit de Omgevingsvisie Soest en Soesterberg en de nadere uitwerking in de omgevingsprogramma's, zodat op een transparante en herleidbare wijze duidelijk is hoe een integrale afweging gemaakt wordt tussen verschillende beleidsvraagstukken met een ruimteclaim.
In de bijlage ‘omgevingswet en bestuurlijke rollen’ is voor de verschillende instrumenten aangegeven wat de bestuurlijke rollen zijn en wie beslissingsbevoegd is.

Beleidsevaluatie

Nieuwe kaders, zowel op gemeentelijk niveau als daarbuiten, kunnen aanleiding zijn voor het aanpassen van de doelen in het afwegingskader. Deze moeten dan doorvertaald worden in het Afwegingskader. Ditzelfde geldt voor de indicatoren die behoren bij de doelen.

Het is daarnaast belangrijk om de systematiek van het afwegingskader (de Leidraad) te evalueren na vaststelling van de omgevingsprogramma's. Werkt deze naar wens als het gaat om het wegen van de belangen op strategisch beleidsniveau?

Referendum

Niet van toepassing

Ondertekening

Soest,

Burgemeester en wethouders van Soest,

De secretaris, de burgemeester

Leontine Vermond Rob Metz